

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Факультет психології, історії та соціології
Кафедра історії, археології та методики викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректорка з навчальної та науково-педагогічної роботи,
голова науково-методичної ради
Дар'я МАЛЬЧИКОВА
«06» березня 2023 р.

Програма атестації здобувачів вищої освіти
(у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи (проєкту))

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальність 032 Історія та археологія
Освітня програма Історія та археологія
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Форма навчання денна, заочна

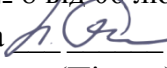
ПОГОДЖЕНО
на засіданні науково-методичної ради
факультету психології, історії та соціології

Голова НМР

Наталя ТАВРОВЕЦЬКА

«13» лютого 2023 р., пр. № 5

Івано-Франківськ, 2023 р.

Затверджено на засіданні кафедри
історії, археології та методики викладання
Протокол № 8 від 06 лютого 2023 р.
Завідувачка Наталя КУЗОВОВА
(Підпис)

Пояснювальна записка:

Форма атестації здобувачів вищої освіти (публічний захист кваліфікаційної роботи) або публічна демонстрація творчого проєкту відповідає вимогам атестації за Стандарту вищої освіти зі спеціальності 032 Історія та археологія, програм навчальних дисциплін, що забезпечують підготовку за спеціальністю 032 Історія та археологія першого (бакалаврського) рівня.

Сучасні умови роботи історика та археолога вимагають від випускників спеціальності 032 Історія та археологія:

- глибокого знання новітніх здобутків історичної науки;
- національної самосвідомості майбутніх спеціалістів, високих морально-етичних переконань;
- навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного розвитку;
- практичних навичок роботи з історичними джерелами з історії, навчальною, методичною і науковою літературою;
- умінь застосовувати набуті знання з історії України та всесвітньої історії у майбутній професійній діяльності.

Рекомендована програма атестації містить загальні, фахові компетентності та програмні результати навчання, перелік рекомендованої літератури та критерії оцінювання

При написанні та захисті кваліфікаційної роботи здобувач має продемонструвати набуті загальні та фахові компетентності, а саме:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі історії та археології або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності (ЗК)	<ol style="list-style-type: none">1. Здатність до усного та письмового спілкування державною та іноземною мовами.2. Здатність навчатися та самонавчатися.3. Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.4. Здатність працювати автономно та оволодіти навичками командної роботи.5. Здатність застосовувати знання на практиці.6. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей.7. Здатність до конструктивної взаємодії та комунікації з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури, і поваги до різноманітності.

<p>Фахові компетентності спеціальності (ФК)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усвідомлювати відмінності в історичних поглядах різних періодів та у різних історіографічних контекстах, володіти інструментарієм та термінологією історичної та суміжних наук. 2. Знання та вміння використовувати різноманітні методи виявлення історичних і археологічних джерел (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо) та новітні комп'ютерні технології та інформаційно-пошукові інструменти. 3. Знати та вміти використовувати різні методи та способи опрацювання та аналізу наукових джерел різної типології та видової класифікації джерел. 4. Вміти виявляти порушення та проблеми і здійснювати необхідні заходи із охорони матеріальної та нематеріальної культурної спадщини. 5. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання з всесвітньої історії та історії України, вміти аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища 6. Знати правила археографічної, архівної та музейної роботи, принципи збереження та експонування артефактів і підготовки тематико-експозиційного плану, проведення тематичних екскурсій. 7. Вести краєзнавчу, історико-культурну та історико-туристичну роботу. 8. Знати основи спеціальних історичних дисциплін, археології, етнології, археографії та методики польових досліджень. 9. Здійснювати цивілізаційний аналіз розвитку людства. 10. Здатність на основі аналізу розвитку держав від початків їх створення до сьогодення виокремлювати тенденції історичного розвитку державних утворень у різних регіонах (Західна, Центрально-Східна Європа, Азія, Америка, Африка). 11. Мати уявлення про етапи становлення та розвитку історії як науки, знати її основні напрямки та школи, зарубіжні та вітчизняні історіографічні концепції, її представників. 12. Здатність здійснювати історичні дослідження, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних наук, застосовуючи інформаційно-комунікативні технології.
---	--

7 – Програмні результати навчання

<ol style="list-style-type: none"> 1. Знати історію становлення спеціальних історичних дисциплін, причини та особливості їх виділення в окремий історичний напрям дослідження, характерні риси роботи кожної зі спеціальних історичних дисциплін. 2. Знати основні етапи та тенденції розвитку етнологічної науки у світі, знати класифікації та культурно-історичні типи народів світу, історичні особливості їх матеріальної та духовної культури. 3. Знати історію формування, розвитку, занепаду і втрати державності в слов'янських країнах в певні періоди, причини, форми й способи відродження державності у південних і західних слов'ян. 4. Знати основні етапи формування сучасної індустріальної цивілізації та основне коло джерел та літератури до вивчення нової та новітньої історії. 5. Вміти аналізувати тенденції розвитку постіндустріальної цивілізації та знати основні закономірності та фактори інтеграційних процесів в сучасному світі.
--

6. Знати основні тенденції розвитку системи міжнародних відносин та міжцивілізаційні зв'язки в різні історичні періоди, засади діяльності міжнародних організацій.
7. Знати основні етапи складання історичних теорій і методів вивчення минулого та формування та розвитку історичної науки
8. Знати основні форми і типи музеїв; нормативні засади та основні види музейної діяльності та сучасні тенденції розвитку музейної справи.
9. Знати загальні принципи історичних, палеоекономічних, палеосоціальних і т.п. реконструкцій на підставі археологічного матеріалу.
10. Володіти детальними знаннями з історії України, особливості суспільно-економічних, політичних та культурних аспектів історичного розвитку українського народу.
11. Вміти аналізувати основні етапи та особливості розвитку країн Азії та Африки у контексті всесвітньої історії.
12. Володіти навичками джерелознавчого аналізу.
13. Вміти застосовувати наукову критику до аналізу поглядів дослідників минулого та сучасності, робити власні узагальнення щодо теоретичного і методичного рівня наукових праць з історії.
14. Вміти кваліфіковано оформити результати історичного дослідження на підставі доступного джерельного матеріалу та наукової літератури.
15. Вміти визначати причинно-наслідкові зв'язки та об'єктивне/суб'єктивне історичному та історіографічному процесі, виявляти міждисциплінарні зв'язки.
16. Вміти застосовувати отримані практичні знання під час польових археологічних досліджень, камеральної обробки археологічного матеріалу, під час проведення реконструктивно-теоретичної роботи.
17. Володіти навичками бібліографічного аналізу, способами і прийомами роботи з спеціалізованими базами даних, бібліотечними фондами.
18. Володіти навичками комплектування, обробки та класифікації архівних документів, археологічних та етнографічних матеріалів.
19. Розуміти світоглядні, правові, соціальні, економічні, культурно-історичні, духовно-моральні питання розвитку людства, що виходять за межі фахової спеціалізації.
20. Знати основні етапи формування античної цивілізації та основне коло джерел та літератури до її вивчення

ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Захист кваліфікаційної роботи відбувається згідно з п. 9 Положення про кваліфікаційну роботу (проект) ([наказ ХДУ від 09.10.2020 № 953-Д](#)) (згідно п.3.4. [Порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти ХДУ](#) (із змінами та доповненнями) (наказ від 08.09.2021 №890-Д).

Академічна успішність здобувача освіти під час державної атестації здобувачів вищої освіти оцінюється за шкалою, що застосована в ХДУ з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів)

Оцінка за шкалою ECTS	За 100-бальною системою	Оцінка за національною шкалою
A	90 – 100	Відмінно
B	82-89	Добре
C	74-81	
D	64-73	Задовільно

E	60-63	
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Основними критеріями оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів) є:

1. Якісні параметри роботи.
2. Якість публічного захисту.
3. Організація дослідження.

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів) за параметрами роботи та балами

№	Види робіт Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
I. ЯКІСНІ ПАРАМЕТРИ РОБОТИ		
1.	Аргументація актуальності теми, її теоретичної і практичної цінності	7 балів
2.	Достатність використання наукової літератури	7 балів
3.	Необхідність і достатність емпіричних даних для розв'язання визначених завдань	7 балів
4.	Обґрунтованість методики дослідження	7 балів
5.	Обґрунтованість аналізу й інтерпретація отриманих результатів	7 балів
6.	Відповідність висновків завданням дослідження	7 балів
7.	Відповідність структури роботи обраній темі	7 балів
8.	Чіткість, логічність, послідовність викладення матеріалу	6 балів
9.	Грамотність	7 балів
10.	Якість і вірність оформлення роботи	6 балів
11.	Етичний аспект роботи, дотримання норм академічної доброчесності	6 балів
II. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ:		
12.	Лаконічність і логічність виступу студента	6 балів
13.	Глибина і вірність відповідей на питання членів ЕК	7 балів
III. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ		
14.	Самостійність і планомірний, систематичний характер роботи студента над темою	7 балів
15.	Своєчасність підготовки роботи до захисту відповідно регламенту роботи університету	6 балів
ЗАГАЛЬНА СУМА БАЛІВ (ПІДСУМКОВИЙ БАЛ)		100 балів

Оцінювання кваліфікаційної роботи (проекту) щодо критерію етичного аспекту та дотримання норм академічної доброчесності регламентується Порядком виявлення та запобігання академічному плагіату у науково-дослідній та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти.

Оцінка здобувача за кваліфікаційну роботу (проект) формується на основі оцінки наукового керівника, рецензента та захисту, що регламентується Порядком оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті

Оцінка за кваліфікаційну роботу (проект) може бути знижена у таких випадках:

1. Недоліки в оформленні.

1.1. Відсутність будь-якої складової у структурі роботи, що передбачено чинними вимогами університету до роботи певного рівня вищої освіти.

1.2. Недотримання вимог щодо оформлення робіт.

1.3. Наявність невиправлених друкарських помилок, пропусків, граматичних і стилістичних помилок.

1.4. Відсутність авторської інтерпретації змісту таблиць і графіків.

1.5. Наявність в бібліографії робіт, на які відсутні посилання у самій роботі.

1.6. Наявність помилок в оформленні бібліографії.

1.7. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено доволіно, без дотримання вимог дійсного Положення про кваліфікаційну роботу (проект).

1.8. Обсяг роботи не відповідає вимогам.

2. Недоліки змісту як структурної складової роботи.

2.1. Зміст роботи не розкриває тему повністю.

2.2. Сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта, тобто не стосуються теми (предмету, об'єкту) дослідження.

3. Недоліки вступу.

3.1. Висвітлення актуальності багатослівне, без зазначення сутності проблеми або наукового завдання.

3.2. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта і предмета дослідження.

3.3. В об'єкті не виділяється та його частина, яка є предметом дослідження.

3.4. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу не співвідносяться між собою як загальне і часткове.

3.5. Має місце збіг формулювання проблеми, мети, завдань роботи.

4. Недоліки оглядово-теоретичного розділу роботи.

4.1. Наявність фактичних помилок в огляді літератури.

4.2. Відсутність згадування важливих літературних джерел, що мають пряме відношення до розв'язання проблеми та опублікованих у доступній для студентів літературі, що вийшла друком за останні 5 років.

4.3. Використання великих фрагментів чужих текстів без вказівки на їх джерела, у тому числі кваліфікаційних робіт (проектів) студентів минулих років.

4.4. Відсутність аналізу зарубіжних праць, присвячених проблематиці дослідження.

4.5. Відсутність аналізу вітчизняних праць, присвячених проблематиці дослідження.

4.6. Теоретична частина не завершується висновками і формулюванням предмета власного емпіричного дослідження (для кваліфікаційної роботи (проекту) рівня «магістр»).

4.7. Тема роботи не збігається з метою дослідження.

4.8. Теоретична і практична частини не узгоджуються між собою.

5. Недоліки аналітичного та емпіричного розділів роботи.

5.1. Робота побудована на основі чужої методики, модифікованої і скороченої автором без перевірки якості модифікації і скорочень.

5.2. Автор використовує методики без посилань на джерело їх отримання або їх автора.

5.3. У роботі відсутній детальний опис процедури проведення дослідження: за наведеним описом відтворення процедури є неможливим.

5.4. У роботі відсутня інтерпретація отриманих результатів, висновки побудовані як констатація первинних даних.

5.5. Отримані результати автор не співвідносить з результатами інших дослідників, роботи яких він обговорював у теоретичній частині.

6. Недоліки висновків.

6.1. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають визначеним завданням.

6.2. Висновки неконкретні, мають описовий характер.

7. Етичні аспекти роботи.

7.1. Автор порушив етичні норми, не виправдано розкрив анонімність учасників дослідження.

7.2. Автор використовує дані інших дослідників без посилання на їх праці, де ці результати опубліковані.

7.3. Автор формулює практичні рекомендації, пропонуючи рішення, що виходять за межі його професійної компетентності і можуть мати непередбачувані наслідки для суспільства.

8. Недоліки в організації роботи.

8.1. Недотримання графіку виконання роботи.

8.2. Несвоєчасність підготовки роботи до захисту.

8.3. Несистематичність роботи з науковим керівником.

Методика і алгоритм розробки та встановлення критеріїв оцінок відображають рівень виконання якісних параметрів роботи і врахування визначених помилок, недоліків з їх кваліфікаційним поділом на грубі помилки та недоліки.

У випадку незгоди із результатами оцінювання кваліфікаційної роботи/проекту та/або підтвердженнь щодо порушення процедури захисту, здобувач вищої освіти має право не пізніше наступного робочого дня після дня оголошення результатів, подати письмову апеляційну заяву на ім'я проректора. Процедура апеляції регламентується [«Порядком оскарження процедури проведення та результатів оцінювання контрольних заходів у Херсонському державному університеті»](#), затвердженого наказом ректора від 07.09.2020 № 802-Д.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Україна в міжцивілізаційних дискурсах античності, середньовіччя та раннього модерну / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Інститут історії України, 2022. – 568 с. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0017071.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
2. Віднянський С. В., Лисенко О. Є., Мартинов А. Ю. Український проєкт. Цивілізаційні фронтири та соціокультурні екстремі ХХ – початку ХХІ століть. Аналітична доповідь / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2022. – 128 с. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0017072.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
3. Шандра В., Аркуша О. Україна в ХІХ столітті: людність та імперії / НАН України. Інститут історії України. – Київ: Академперіодика, 2022. – 436 с., 96 с. іл. – (Україна. Нариси історії). Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0016941.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
4. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Ключко. – Х., 2016. – 496 с. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/11082.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1

Допоміжна література

5. Єфіменко Г. Г., Кульчицький С. В., Пиріг Р. Я., Скальський В. В., Якубова Л. Д. Україна й українці в постімперську добу (1917–1939) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 620 с., 124 с. іл. – (Україна. Нариси історії). Режим доступу:

http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0016476.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1

6. Даниленко В. М., Крупина В. О., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є., Стяжкіна О. В., Якубова Л. Д. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 544 с., 96 с. іл. – (Україна. Нариси історії). Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0016477.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
7. Головка В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 592 с., 48 с. іл. – (Україна. Нариси історії). Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0016478.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
8. Павленко В.Я. Запорозьке козацтво на території Херсонщини. Вид. 2 доповнене. - Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2014. – 79 с.
9. Регіональна історія України: Збірник наукових статей / Гол. ред. В. Смолій; Відп. ред. Я. Верменич. НАН України. Інститут історії України, Відділ історичної регіоналістики. – Вип. 7. – К.: Інститут історії України, 2013. – 234 с.
10. Реєнт О. Лисенко О. «Історичні зошити». Огляд видань інститут історії НАН України. – К., 1997.
11. Ричка В. М. «...И просвети ю крещеньем святым» (Християнізація Київської Русі) / НАН України. Інститут історії України, Центр досліджень з історії Київської Русі. – К.: Інститут історії України, 2013. – 222 с.
12. Черкас Б. Західні володіння Улусу Джучи: політична історія, територіально-адміністративний устрій, економіка, міста. (XIII–XIV ст.) / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2014. – 387 с.

Інформаційні ресурси

13. Сайт Інститут історії України НАН України: <http://history.org.ua/uk>
14. Офіційний веб-портал Державної архівної служби України: <https://archives.gov.ua/ua/>
15. Сайт Національна бібліотека України ім. І.В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
16. Електронний репозитарій Херсонського державного університету. Режим доступу: https://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Resource_2017/Digital_resources_2017/eKhSUIR_2017.aspx

Гарант ОП

(Підпис)

Галина МИХАЙЛЕНКО